

"Amb Pujals s'ha activat el diàleg"

Jordi Font, responsable durant anys de temes culturals del PSC i de l'àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona, és un dels testimonis d'excepció del Pacte Cultural que l'any 85 van signar les institucions del país, a instàncies del conseller Joan Rigol.

Aquell acord va acabar fracassant, però dotze anys després, a la vista de la nova etapa obrerta per Joan Maria Pujals a Cultura, Font es mostra optimista des de la prudència.

—Pot explicar al lector d'avui què va ser el Pacte Cultural del 1985?

—El pacte surt de la consciència generalitzada que és imprescindible que les administracions es coordinin mínimament en el terreny de la cultura. Les motivacions bàsiques són d'una banda, les herències del franquisme fan que institucions nacionals bàsiques depenguin d'administracions a les quals no pertoca aquest paper, com ara l'Ajuntament de Barcelona o la Diputació, cosa impropcedent des que ja hi havia la Generalitat restablerta. Calia ressituar tot això. Exemples: biblioteca de Catalunya, Empúries, el que ha acabat essent el MNAC, l'Orquestra Ciutat de Barcelona. D'altra banda, hi havia la necessitat que, en cultura, no hi dominés l'arbitrisme, sinó una racionalitat pública de conjunt, i que les actuacions d'uns i altres fossin concurrents. La signatura del pacte va ser el 85, per més que la necessitat venia de molt lluny.

—Què va fer possible la signatura del pacte?

—Ja l'any 80 es va plantejar la necessitat d'entesa. L'any 81, en temps del conseller Cahner, es reunien al Palau de Congressos cent regidors de cultura de tot Catalunya i signaven un document titulat "Per un marc de cooperació en la política cultural". En aquell moment la Generalitat tampoc no tenia gaires recursos i la resposta a aquestes demandes va ser escassa. L'any 83 apareix un llibre que expressa el sentiment del món de la cultura, de Josep Maria Castellet, titulat *Per un debat sobre la cultura a Catalunya*. Aquest mateix any surt una iniciativa interessant: el Patronat d'Investigacions Socials (PIS), dependent de la Conselleria de Treball, que dirigeix en Joan Rigol i on hi ha també en Jaume Lorés. En el marc del PIS neixen diàlegs que

apunten en la mateixa direcció. Amb tot això en Rigol arriba a la Conselleria de Cultura amb el suport del món de la cultura, però sota l'exigència d'entesa. Rigol crea el Consell Assessor de Cultura, amb intel·lectuals diversos i de signe molt plural; genera un discurs valent i coratjós sobre un catalanisme plural, no únic, que té expressions diverses. En el Consell hi ha en Castellet, Vázquez Montalbán, Ràfols Casamada...

Aquest mateix any 85 hi ha una assemblea de la Federació de Municipis de Catalunya (FMC) que, entroncant amb el manifest del 81, planteja tres exigències: un pla d'equipaments culturals compartit entre

les administracions; transparència en l'aplicació dels diners públics contra el que se n'ha dit popularment "la repartidora"; i acord en matèria de normalització lingüística. El 12 de juliol del 85 en Rigol i l'Obiols es troben i es posen d'acord a accelerar-ne el procés. Des del PSC preparam un document que es diu "Entesa cultural: programa 86", una primera proposta escrita del que podia ser un acord interinstitucional. Això és fruit d'un procés de coordinació que fa l'Obiols, i en què participen Maragall (Ajuntament de Barcelona), Joaquim Nadal (FMC), Antoni Dalmau (Diputació de Barcelona) i l'Obiols mateix. A partir del nostre document

i del redactat pel consell assessor del conseller, en una reunió al despatx d'en Rigol, amb en Raimon Obiols i jo mateix, es redacta el text final del pacte. Hi ha tres línies d'acord...

—Es pactaven també continguts culturals?

—No, només condicions materials. Nosaltres hauríem estat contraris a parlar de continguts. Des de les administracions el que s'ha de fer és generar les condicions materials, públiques i privades que poden brindar a la cultura catalana un espai autònom en el mercat internacional. S'han de crear marcs que permetin a l'àmbit privat de crear la resta de condicions industrials.

Es plantejaven cinc punts: necessitat d'un pla d'e-

"El Pacte surt de la consciència generalitzada que és imprescindible que les administracions es coordinin mínimament."

quipaments culturals locals; final de "la repartidora" i regulació dels diners públics; cooperació en la normalització lingüística; ressituació de les institucions culturals nacionals; i comissions territorials per concretar els acords. Aquests punts són el Pacte Cultural, signat solemnement el 14 d'octubre de 1985.

Però a l'estiu ja hi va haver els primers qüestionaments de la proposta, abans de ser aprovada. Un sector de diputats de CiU al Parlament mostren el seu desacord amb el punt 2, el de "la repartidora". I en Joan Gomis, president de la Diputació de Tarragona, també s'hi posa contra. D'una altra banda, en l'espai socialista també apareixen problemes. Hi ha intel·lectuals que defensen un plantejament pseudoil·lustrat que ve a dir que les polítiques de pacte són polítiques *light*, polítiques neutralitzades, i que cal fer polítiques audaces. Una mica pensen que nosaltres hem d'imposar el nostre model cultural. Tot plegat fa que, amb el Pacte signat i tot, entrem en una espiral negativa. Finalment el pacte se suspen, fins al punt que entra en crisi el conseller i tot.

—Després de la fi del pacte es pot dir que la cultura al llarg d'aquests deu anys ha estat un espai d'enfrontament entre els dos grans grups polítics del país?

—No, perquè el que propugnava el pacte era tan obvi que, de fet, mort el pacte, se n'han anat complint moltes de les previsions —però sempre amb la boca petita, per part de CiU—. Això sí, ha continuat havent-hi grans desacords, com en la regulació dels diners públics. Al Parlament hem demanat reiteradament que es fessin públics les partides pressupostàries de Cultura, les subvencions... I això no ha arribat mai. Un altre punt en què no s'ha avançat quasi gens és en equipaments culturals locals. En realitat, hi ha moments postpacte en què el pacte es concreta de facto. Un exemple en són els acords Armet-Guitart (Ajuntament-Generalitat) sobre els museus nacionals; després hi ha acords PSC-govern sobre aspectes de la llei de museus, i sobretot l'any 93 amb l'acord total de la llei de biblioteques. El 94-95, després de la crisi de la llengua, també hi ha importants diàlegs entre PSC i les conselleries d'Ensenyament i de Cultura.

—Què li semblen els signes d'obertura recents, impulsats pel conseller de Cultura, Joan Maria Pujals?

—Amb en Pujals tenim uns precedents importants en el diàleg sobre la crisi de la llengua quan ell era a la Conselleria d'Ensenyament. En aquesta nova etapa a Cultura, em sembla molt positiu, per exemple, que s'hagi ofert a negociar la possibilitat d'una nova llei de la llengua a través del Parlament, sense imposar-la unilateralment. També haig de dir que la seva entrada a Cultura ha accelerat un seguit de temes que s'havien de resoldre entre la Generalitat i la Diputació de Barcelona. En aquest moment els fogons de la Diputació funcionen a cent —per exemple quant als circuits de difusió artística o a lectura pública, o a biblioteques—. Hi ha hagut una activació del diàleg.

—Es pot traçar un paral·lelisme amb l'etapa Rigol?

—En Pujals us diria que no! [riu].

—I vostè, què diria?

—Segurament també diria que no, perquè no hi ha

cap acord previ i general com el que va proposar Rigol. El que hi ha són acords puntuals, però importants, que es van succeir i, això sí, d'una manera especialment accelerada. També hi veig una altra novetat respecte a etapes anteriors, i és l'accent posat en la política industrial de la cultura. Aquest era el gran dèficit d'aquests últims anys. I és que hi ha hagut una situació nefasta, que s'ha anat arrossegant molt temps, que era confondre política cultural amb política lingüística. És un error terrorífic, un *harakiri*, perquè la política cultural és en bona part una política industrial. I en aquest punt s'observa un canvi en la nova Conselleria de Cultura. La cultura catalana expressada en llengua catalana té un mercat petitíssim, i per tant necessita un trampolí que la projecti. Un trampolí industrial que segur que no serà potent si es limita al seu petit mercat. I en aquest sentit tenim la sort que Barcelona no és únicament el cap de Catalunya sinó també el cap d'un mercat d'àmbit espanyol i llatinoamericà. La indústria editorial n'és el gran exemple. Són caramboles de la història i de les repressions: Barcelona és la plataforma per a un mercat grandíssim, que és l'hispanoparlant. En aquest trampolí la cultura catalana hi pot picar per volar més alt.

—Fa poc Pujals ha fet una distinció entre cultura catalana i literatura catalana. Concretament ha dit: "Juan Marsé és plenament cultura catalana, però no literatura catalana". Hi està d'acord?

—[somriu] Bé, és un tema molt semàntic. Jo crec que a tot arreu, quan es parla de literatures, es fa des d'un punt de vista lingüístic, no? Això m'ho deia en Luis Goytisolo, que té molt clar que fa literatura castellana, o espanyola. Literatura. Ara bé, en la mesura que aquests escriptors expressen un univers que és aquest en què vivim nosaltres, i en el qual ens veiem, doncs aleshores sí que entren dins la cultura catalana.

"Hi hagut una situació nefasta, que s'ha arrossegat molt temps, que era confondre política cultural amb política lingüística. És un error terrorífic, un *harakiri*, perquè la política cultural és en bona part política industrial", assegura Jordi Font.